

Datum: 25. 10. 2001

Št.: 30724-1/01-9

Urad Republike Slovenije za varstvo konkurence, Kotnikova 28, Ljubljana (v nadaljevanju: Urad), je na podlagi 5., 8. šestega odstavka 10. člena in 22. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS, št. 56/99; v nadaljevanju: ZPOmK), 4. člena Zakona o organizaciji in delovnem področju ministrstev (Uradni list RS, št. 71/1994 in drugi) in ob smiselni uporabi določb Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/1999; v nadaljevanju: ZUP) ter na podlagi vloge podjetja Ljubljanske mlekarne d.d., Tolstojeva 63, 1113 Ljubljana, ki ga zastopa direktor Matjaž Vehovec, z dne 13. 7. 2001, sprejel naslednjo

ODLOČBO:

1. Pogodba o dolgoročni združitvi sredstev za skupno poslovanje v obrat za predelavo mleka v sire in druge mlečne proizvode, sklenjena med podjetjema Ljubljanske mlekarne in Združenim kmetijsko gozdarskim podjetjem Kočevje – Kmetijsko gospodarstvo, dne 1. marca 1973, ni sporazum iz prvega odstavka 5. člena ZPOmK.
2. Način oblikovanja nakupne cene, ki se oblikuje tako, da se zviša za 5 % glede na odkupno ceno mleka po veljavnih predpisih, ne pomeni diskriminacije nasproti drugim dobaviteljem mleka s strani Ljubljanskih mlekar, zato podjetje Ljubljanske mlekarne ni zlorabilo prevladujočega položaja v smislu 10. člena ZPOmK.
3. Izrek odločbe se objavi v Uradnem listu.

Obrazložitev

I. VLOGA IN STRANKI

1. Podjetje Ljubljanske mlekarne d.d. je 13. 7. 2001 na Urad naslovilo vlogo, s katero je zahtevalo izdajo negativnega izvida glede Pogodbe o dolgoročni združitvi sredstev za skupno poslovanje v obrat za predelavo mleka v sire in druge mlečne proizvode (v nadaljevanju Pogodba). Pogodba v 9. členu vsebuje določbo, na podlagi katere se pogodbeni stranki dogovorita, da bo Kmetijsko gospodarstvo Kočevje dobavljalo obratu (ki sta ga ustanovili stranki te Pogodbe zaradi dosege ekonomskih ciljev, tako da sta dolgoročno združili s pogodbo določena sredstva) vse mleko, ki ga bo proizvedlo na lastnih farmah, po najvišji tržni ceni, ki jo plačujejo Ljubljanske mlekarne družbenim proizvajalcem v Sloveniji

ob pogojih, določenih v odloku o minimalnih odkupnih cenah za kravje mleko ali drugih veljavnih predpisih, ki urejajo odkupno ceno, povečano za 5 %, Ljubljanske mlekarne pa se obvezujejo, da bodo odkupile vse proizvedeno in odkupljeno mleko od Kmetijskega gospodarstva Kočevje, če je v skladu s predpisi o kakovosti mleka.

2. Priglasitelj je od Urada zahteval, naj odloči, ali je plačevanje mleka po višji ceni le enemu od mnogih dobaviteljev v nasprotju s 5. členom ZPOMK, ki prepoveduje sklepanje omejevalnih sporazumov ter ali takšno ravnanje predstavlja kršitev 10. člena ZPOMK, ki se nanaša na prepoved zlorabe prevladujočega položaja.

3. Ljubljanske mlekarne d.d. so registrirane za opravljanje dejavnosti mlekarstva in sirarstva ter proizvodnje mlečnih izdelkov; na trgu se ukvarjajo z odkupom, zbiranjem, predelavo mleka ter trženjem mleka in mlečnih izdelkov. V letu 1999 so pridobili nadzor v družbi Gorenjske mlekarne, ki so jo v letu 2000 nato pripojili, v letu 2000 pa v družbi Mariborske mlekarne, ki so jo nato pripojili v letu 2001. Ljubljanske mlekarne odkupijo tretjino vsega v Sloveniji pridelanega mleka, ki jim ga dobavlja okoli 50 kmetijskih zadrug, družbenih posestev in zasebnih podjetij.

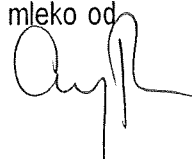
4. KGZ Kočevje z.o.o. se ukvarja s pridelavo mleka in je eden od dobaviteljev Ljubljanskih mlekar. Njihov delež pri odkupu mleka s strani Ljubljanskih mlekar se je v zadnjih treh letih gibal med 0, 35 in 0, 40 %.

II. SPORAZUM

5. Podjetji Ljubljanske mlekarne d.d. in KGZ Kočevje z.o.o. sta 1. marca 1973 sklenili Pogodbo o dolgoročni združitvi sredstev za skupno poslovanje v obrat za predelavo mleka v sire in druge mlečne proizvode. Pogodba je bila sklenjena še v prej veljavnem političnem in ekonomskem sistemu, ki je z ustavo zagotavljal možnost »združevanja dela in sredstev« ter sklepanje samoupravnih sporazumov. Vendar pa v skladu s strokovnim mnenjem prof. Bojana Zabela z dne 16. 10. 1995, omenjena pogodba vsebuje bistvene značilnosti obligacijskega pogodbenega prava. Ob sedaj veljavni ureditvi in ob upoštevanju tedanjih predpisov o samoupravnem združevanju dela in sredstev ter glede na vsebino pogodbe, je pogodba najbližje družbeni pogodbi civilnega prava. Zanj je značilno, da se stranke zavežejo, da si bodo s svojim prispevkom prizadevala doseči z zakonom dopustni skupni namen tako, kot je določeno s pogodbo.

6. Tako je ena od bistvenih ugotovitev, da sta stranki pri sklenitvi pogodbe zasledovali skupni namen, ki ga je razbrati že iz 1. člena, ki določa, da je namen pogodbe v doseg skupnih ekonomskih ciljev ob skupnem riziku in skupnem prispevku (dolgoročna združitev sredstev) obeh strank. Ta ekonomski cilj pa je izgradnja obrata za predelavo mleka v sire in druge mlečne izdelke.

7. V 9. členu pa sta se stranki dogovorili, da bo KGZ Kočevje dobavljalo skupnemu obratu vse mleko, ki ga bo proizvedlo na lastnih farmah po najvišji tržni ceni, ki jo plačujejo Ljubljanske mlekarne družbenim proizvajalcem v Sloveniji ob pogojih, določenih v odloku o minimalnih odkupnih cenah za kravje mleko ali drugih veljavnih predpisih, ki urejajo odkupno ceno, povečano za 5 %. Ljubljanske mlekarne pa se v istem členu zavezujejo, da bodo odkupile vse proizvedeno in odkupljeno mleko od KGZ Kočevje.

III. PRESOJA SPORAZUMA Z VIDIKA PRAVIL KONKURENCE

A. Prepoved zlorabe prevladujočega položaja

8. ZPOMK v 10. členu določa, da je zloraba prevladujočega položaja prepovedana, pri čemer je s prevladujočim položajem na trgu mišljen položaj, ko podjetje glede določenega blaga ali določene storitve nima konkurentov ali ima na trgu le nepomembno konkurenco ali ima v primerjavi s konkurenti občutno boljši položaj glede na tržni delež, možnosti za financiranje, možnosti za nakup in prodajo ali glede na dejstva, ki druga podjetja ovirajo pri vstopu na trg. Šteje se, da ima podjetje prevladujoč položaj, če je njegov delež prodaje ali nakupa blaga ali storitve v Republiki Sloveniji večji od 40 %. V 5. odstavku istega člena pa so primeroma naštetih tipični primeri zlorabe prevladujočega položaja, med njimi tudi nepoštena cene in pogoji ter diskriminacija.

9. V 6. odstavku istega člena pa je določeno, da podjetje lahko zahteva od Urada, naj mu izda negativni izvid, da ni kršilo pravil konkurence, ki se nanašajo na prepoved zlorabe prevladujočega položaja.

B. Prepoved omejevalnih sporazumov

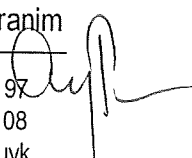
10. ZPOMK v 1. odstavku 5. člena določa, da so prepovedani in nični sporazumi med podjetji o pogojih poslovanja na trgu, katerih cilj ali učinek je preprečevati, ovirati ali izkrivljati konkurenco v Republiki Sloveniji. V skladu z določilom 2. odstavka istega člena je med drugim zlasti prepovedano neposredno ali posredno določati nakupne ali prodajne cene ali druge poslovne pogoje ter določati v razmerjih z drugimi sopogodbniki neenake pogoje za enakovrstne izpolnitve, če je s tem sopogodbnik postavljen v konkurenčno slabši položaj.

11. ZPOMK v 8. členu določa, da Urad na zahtevo podjetja, več podjetij ali združenja podjetij lahko potrdi, da glede na dejstva, ki jih pozna, v zvezi s določenim sporazumom ni bil kršen prvi odstavek 5. člen ZPOMK.

C. Upoštevni proizvodni in geografski trg

12. Upoštevni proizvodni trg je trg odkupa mleka, ki ga predelovalec mleka (vsaka fizična ali pravna oseba, ki od kmetijskih proizvajalcev ali organizatorja odkupa mleka kupi mleko z namenom toplotne obdelave ali predelave v mlečne izdelke) na podlagi pogodbe o odkupu mleka kupi od kmetijskega proizvajalca (vsaka fizična ali pravna oseba, ki oddaja mleko neposredno predelovalcu mleka ali posredno preko organizatorja odkupa mleka) ali organizatorja odkupa mleka (vsaka fizična ali pravna oseba, ki od kmetijskih proizvajalcev kupi mleko z namenom prodaje predelovalcu mleka). Vse definicije so prevzete iz Uredbe o določitvi minimalne odkupne cene kravjega mleka za namen izvajanja ukrepov v okviru ureditve trga z mlekem in mlečnimi izdelki, Uradni list RS, št. 15/2001, 23/2001). Tako določen upoštevni proizvodni trg je po prepričanju Urada v skladu z Navodilom o načinu in pogojih določanja upoštevnega trga (Uradni list RS, št. 83/2000) samostojen trg, saj mleko v procesu toplotne obdelave mleka ali predelave v mlečne izdelke ni zamenljivo s kakšnim drugim proizvodom oziroma surovino.

13. Upoštevni geografski trg je celotno območje Republike Slovenije. V skladu z zgoraj citiranim

Navodilom obsega upoštevni geografski trg vsa območja, kjer si konkurenti na upoštevni proizvodnem trgu medsebojno konkurirajo pri prodaji proizvodov v enakih pogojih konkurence. Geografska območja, na katerih so pogoji konkurence pomembno različni, se ne upoštevajo pri določanju upoštevnege geografskega trga. Pri določitvi upoštevnege geografskega trga je Urad upošteval zlasti dejstvo, da gre za trg, ki je relativno reguliran. Tako je z uredbo določena minimalna odkupna cena kravjega mleka, določeni so standardi, ki se nanašajo na kakovost mleka, za uvoz mleka v RS so določene omejitve v obliki carin, prelevmanov in kontingentov, enake omejitve pa veljajo tudi za izvoz mleka v druge države.

D. Konkurenčno-pravna presoja

14. Za presojo skladnosti sporazuma z vidika pravil konkurenčnega prava je pomembna zlasti določba 9. člena. V tej določbi se je KGZ Kočevje glede odkupa mleka zavezala k izključnemu poslovanju z Ljubljanskimi mlekarnami, iz česar nujno logično izhaja, da so se Ljubljanske mlekarnе zavezale k temu, da bodo od KGZ Kočevje odkupile vse mleko, ki ga ta proizvede in odkupi. Niso pa se po drugi strani zavezale k izključni nabavi mleka od KGZ Kočevje. Tako je KGZ Kočevje le eden od približno petdesetih dobaviteljev mleka, njegov delež v skupnem nabavi mleka Ljubljanskih mlekarn pa je bil v letu 1998 0,37 %, v letu 1999 0,40 % in v letu 2000 0,35 %. Stranki sta se v 9. členu Pogodbe torej dogovorili o prodaji oz. nakupu pogodbenega predmeta, ki je mleko. Obenem sta določili tudi način določitve cene za nakup oz. prodajo mleka med njima. Cena, ki sta jo opredelili, se določa tako, da se poviša za 5 % glede na predpise, ki urejajo minimalne odkupne cene kravjega mleka.

15. Urad je najprej presojal, ali takšno ravnanje lahko pomeni zlorabo prevladujočega položaja. Zato je bilo treba najprej ugotoviti, ali je podan prevladujoč položaj na upoštevni trgu, kot ga je Urad opredelil zgoraj, to je na trgu odkupa mleka v Republiki Sloveniji. KGZ Kočevje ima po podatkih, ki jih je predložil priglasitelj in ki temeljijo na podatkih Gospodarskega interesnega združenja mlekarstva Slovenije, na trgu predelave mleka 1,5 % delež. Ta delež se sicer nanaša na predelavo in ne na prodajo mleka v Republiki Sloveniji, kar je za Urad relevanten podatek, vendar bi se ob upoštevanju morebitnega uvoza mleka v RS (glede česar Urad nima podatkov) ter dejstva, da mlekarnе kupijo vse ponujeno mleko, ki se predela v RS, njihov tržni delež pri prodaji le še zmanjšal. KGZ Kočevje torej na upoštevni trgu nima prevladujočega položaja in tako tudi nobeno njeno ravnanje ne more predstavljati zlorabe prevladujočega položaja. Po drugi strani imajo Ljubljanske mlekarnе na trgu odkupa mleka v RS delež, ki se je v zadnjih treh letih gibal, kot sledi: leta 1998 je znašal 38,1 %, leta 1999 38,6 % in leta 2000 49,2 %. Iz teh podatkov bi bilo mogoče sklepati, da so Ljubljanske mlekarnе vsaj v letu 2000 pridobile prevladujoč položaj na upoštevni trgu. Priglasitelj je v vlogi zahteval, naj Urad presodi, ali določitev 5 % višje cene, kot je določena s predpisi o minimalni odkupni ceni kravjega mleka, pomeni diskriminacijo nasproti drugim dobaviteljem Ljubljanskih mlekarn. Urad ugotavlja, da pri tem dejanju ne gre za diskriminacijo niti za kakšno drugo obliko zlorabe prevladujočega položaja. Odločilno za takšno ugotovitev je, da podjetje, ki naj bi diskriminiralo, od tega nima nobene ekonomske koristi, ampak kvečjemu škodo, saj mora kupovati mleko po višji ceni. Pri zlorabi prevladujočega položaja pa podjetje stremi k temu, da bi maksimiralo svoj dobiček. Poleg tega to dejanje torej nima nobenega negativnega učinka na konkurente Ljubljanskih mlekarn. Pri presoji tega ravnanja pa je Urad upošteval tudi dejstvo, da mlekarnе odkupijo vse mleko, ki jim je ponujeno. Tako takšno dejanje torej nima nobenih učinkov niti na konkurente KGZ Kočevje. Njim je namreč zagotovljen odkup celotne količine mleka po minimalni ceni, ki je določena z uredbo.

16. Z vidika presoje omejevalnih sporazumov je treba najprej ugotoviti, da gre za sporazum vertikalne

narave, to je sporazum med udeležencema, ki sta na različnih stopnjah proizvodnega procesa. Stranki sporazuma sta namreč glede odkupa mleka v razmerju kupca in dobavitelja. Nadalje gre za sporazum, pri katerem pogodbeni predmet ni namenjen za nadaljnjo prodajo (kot npr. pri distribuciji), ampak ga Ljubljanske mlekarne kot kupec predelajo. Kot je obrazloženo že zgoraj, ima določba 9. člena značaj sporazuma o obveznosti izključnega poslovanja, za katerega je značilno, da se stranka zaveže, da bo glede predmeta sporazuma poslovala izključno z drugo stranko. Ta obveznost dobavitelja, kot je tudi že obrazloženo zgoraj, pa nasproti nima obveznosti izključne nabave s strani Ljubljanskih mlekarn.

17. Sporazum o obveznosti izključnega poslovanja ima lahko pozitivne, prav tako pa tudi negativne učinke na konkurenco. Glavni pozitivni učinek za dobavitelja (v tem primeru KGZ Kočevje) je v tem, da si zaradi poslovanja le z eno stranko lahko zniža stroške, za kupca pa zlasti v tem, da si zagotovi dobavo določenega proizvoda ter da izključi konkurente s svojega nivoja trga. Glavni negativni učinek sporazumov o izključnem poslovanju na konkurenco pa je v tem, da konkurenti podjetja, ki ima pravico do izključnih dobav določenega proizvoda, nimajo dostopa do tega proizvoda.

18. Obravnavana pogodba ima zgoraj opisani pozitivni učinek le za KGZ Kočevje, za Ljubljanske mlekarne pa ne. Razlog je, da ponudba mleka presega povpraševanje po njem, zato ga lahko kupijo v zadostni količini vsi, ki povprašujejo po njem. Poleg tega je mleko homogen proizvod. Mleko je namreč proizvod, pri katerem so merila za določitev kakovosti predpisana z uredbo in ta deli mleko v različne kakovostne razrede. Od uvrstitve v posamezni kakovostni razred je odvisna tudi odkupna cena. Znotraj istega kakovostnega razreda pa diferenciacije proizvoda ni, saj gre za generičen proizvod. Ljubljanske mlekarne torej s sklenitvijo sporazuma o obveznosti izključnega poslovanja niso mogle uresničiti pozitivnih učinkov, ki jih ima lahko sicer takšen sporazum. Prav tako pa ravno zaradi dejstva, da je ponudba mleka večja od povpraševanja po njem ter opisane homogenosti proizvoda ne nastopi glavni negativni učinek sporazumov o obveznosti izključnega poslovanja. Konkurenti Ljubljanskih mlekarn imajo kljub sklenjenemu sporazumu možnost dostopa do enakega proizvoda pri drugih dobaviteljih, torej Ljubljanske mlekarne zaradi sporazuma o obveznosti izključnega poslovanja niso pridobile nobene konkurenčne prednosti pred drugimi mlekarnami. Sporazum torej nima negativnih učinkov na konkurenco na trgu odkupa mleka v RS, niti na stopnji mlekarn niti na stopnji pridelovalcev mleka.

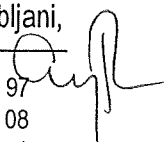
19. Glede cene, ki sta jo stranki določili v pogodbi, Urad ugotavlja, da ne gre za določitev cene v smislu prve alineje drugega odstavka 5. člena ZPOmK, saj se ta nanaša na horizontalne sporazume. Kot je Urad ugotovil že zgoraj, gre v obravnavani zadevi za vertikalni sporazum. Določitev cene pri vertikalnih sporazumih je lahko sporna, če eno od strank omejuje pri določanju cene s tretjimi osebami; npr. pri distribucijski pogodbi, ko gre za prodajo zaradi nadaljnje prodaje in je distributerju naložena cena, ki jo mora zaračunavati pri nadaljnji prodaji. Kot je obrazloženo že zgoraj, v obravnavani zadevi ne gre za takšen položaj.

IV. ZAKLJUČEK

18. Ker je Urad glede na dejstva, ki jih pozna, v zvezi s Pogodbo ugotovil, da ni bil kršen niti 5. niti 10. člen ZPOmK, je izdal negativni izvid.

PRAVNI POUK:

Zoper to odločbo je mogoče vložiti tožbo v upravnem sporu pri Upravnem sodišču, oddelek v Ljubljani,

Tržaška cesta 68a, v roku tridesetih dni od dneva vročitve odločbe. Tožba se v dveh izvodih vloži pri sodišču ali se mu pošlje po pošti. Tožba se lahko da tudi na zapisnik pri pristojnem sodišču. Šteje se, da je bila tožba vložena pri sodišču tisti dan, ko je bila priporočeno oddana na pošto ali ko je bila dana na zapisnik.

Pripravila:

Tina Vizjak

Andrej Plahutnik
DIREKTOR

Vročiti:

- arhiv, tu
- Ljubljanske mlekarne d.d., Tolstojeva 63, 1113 Ljubljana